

Nota van zienswijzen

---

1. Inleiding

De ontwerp structuurvisie energie en ruimte gemeente Steenbergen heeft als ontwerp ter inzage gelegen vanaf 5 december 2019. Naar aanleiding van een aangenomen motie in de raadsvergadering van 30 januari 2020 heeft het ontwerp aanvullend ter inzage gelegen tot en met 1 maart 2020. Binnen termijn van ter visielegging zijn er 53 zienswijzen ingediend. Er zijn 52 zienswijzen via e-mail en/of brief ingediend. 1 zienswijze is mondeling ingediend. Ook heeft de gemeenteraad op 23 januari 2020 een beeldvormende vergadering en informatiemarkt gehouden over de visie energie en ruimte. Hieronder (hoofdstuk 2) worden de zienswijzen samengevat en behandeld.

Overzicht zienswijzen

Nr.	Kenmerk	Indiener
1/t/m32	e2000136 e.a.	Div.Inwoners Dinteloord VWBLD
33	e2000725	Aanvullend 1 persoon op zienswijze 1
34	2000141	Pure Energy projecten BV
35	2000725	Dorpsraad Nieuw-Vossemeer
36	2000164	Statkraft Markets BV
37	2000094	Waterschap Brabantse delta
38	2000118	Edelweiss Renewables Advisors BV
39	e2000214	IB Vogt Nederland
40	2000117	Inwoner buitengebied Kruisland
41	2000123	Overmorgen BV en ASR levensverzekering NV
42	BM2000855	Agrarisch bedrijf Zeelandweg oost
43	e2000491	Suikerunie
44	e2000352	ZLTO
45	e2000615	Provincie Noord-Brabant
46	e2000481	Dorpsraad Dinteloord en Prinsenland
47	e2000642	Inwoner buitengebied Dinteloord
48	2000636	Agrariër uit Dinteloord
49	e2000739	Inwoner uit Steenbergen
50	e2000891 en e2000892	Projectontwikkeling Zonneparken Nederland IB Vogt, namens grondeigenaren omgeving Welberg
51	e2000853	PBL Logistics
52	e2000410	Inwoner Kruisland
53	2000119	Inwoner Dinteloord

2. Zienswijzen

Inwoners en VWBLD (zienswijzen 1 t/m 30.) (ons kenmerk e2000136 e,a)

Deze zienswijzen zijn nagenoeg identiek en worden hieronder gezamenlijk behandeld.

1. Bij de energietransitie moet voldoende rekening worden gehouden met de belangen van de inwoners.
2. In en om Dinteloord staan genoeg windmolens. Men is niet tegen de energietransitie, maar het is zo genoeg.
3. Bij voorkeur geen zonneweides op vruchtbare landbouwgrond. Wel op niet in het zicht liggende reststukken grond die nauwelijks een ander doel dienen. Hierbij wordt o.a. verwezen naar daken van gebouwen. Niet op plaatsen waar mensen wandelen, recreëren, nabij de bebouwde kom of op plaatsen waar veel mensen langskomen of rijden, dus niet in het directe zicht.
4. Op het grondgebied van de voormalige gemeente Dinteloord en Prinsenland staan op dit moment maar liefst 11 windmolens. Als elke kern, elk dorp of elke stad in Nederland datzelfde aantal molens zou hebben, zou Nederland bestaan uit een groot bos van Windmolens.
5. Dinteloord heeft al voldoende gedaan voor de energietransitie, vooral als je daar de cumulatieve omstandigheden bij optelt. Vele tientallen windmolens zijn aan de horizon zichtbaar en vijf staan daarvan zelfs op de erfgrens net over het water nabij het AFCNP. Genoeg is genoeg.
6. De inwoners zijn niet goed geïnformeerd over de plannen in de ontwerp structuurvisie energie en ruimte. De energietransitie moet samen met de inwoners worden vormgegeven. Dit voorkomt conflicten met je inwoners en zorgt voor vertrouwen. Er dient inspraak en burgerparticipatie plaats te vinden. De georganiseerde beeldvormende vergadering draagt hier niet goed aan bij.
7. Er wordt aangegeven dat er op termijn nog meer windmolens kunnen komen in de Drievriendenpolder. Er wordt verwezen naar het raadsprogramma en er wordt aangegeven dat het over 7 windturbines van 200 meter plus gaat.
8. Er wordt aangegeven dat er ook voor elders in de polders plannen voor windenergie zijn.
9. De gemeente moet het grondgebied en de rechten van de burgers die er wonen beschermen. Dit gebeurt onvoldoende.

Reactie

1. Bij de energietransitie moet sprake zijn van een goede ruimtelijke ordening. Er vindt dus een belangenafweging plaats. Bij de totstandkoming van de structuurvisie energie en ruimte heeft burgerparticipatie plaatsgevonden middels een beeldvormende avond en de ter visie van het ontwerp vanaf 5 december 2019 t/m 1 maart 2020.
2. Dit onderdeel van de zienswijze wordt voor kennisgeving aangenomen.
3. In de visie energie en ruimte is een zonneladder opgenomen. Hier worden de diverse initiatieven aan getoetst. Als gevolg van de ingediende zienswijzen wordt de zonneladder op onderdelen aangepast, zodat het behoud van vruchtbare landbouwgrond, de natuurontwikkeling, landschappelijke inpassing en extensieve recreatie (nog) beter worden geborgd.
4. De besluitvorming inzake windmolens wordt uitgesteld totdat er een uitspraak is over het ingestelde beroep tegen het windpark Karolinapolder.
5. Op het grondgebied van de voormalige gemeente Dinteloord en Prinsenland wordt reeds een belangrijke bijdrage geleverd aan de energietransitie. Door in de visie op te nemen dat er niet op landbouwgrond een zonneveld kan worden gerealiseerd vallen bijna alle ingediende initiatieven voor zonnenvelden op het grondgebied van de voormalige gemeente Dinteloord en Prinsenland af, m/u/v de initiatieven op of nabij het AFC Nieuw-Prinsenland. Het initiatief nabij de Molenkreek aan de Noordlangeweg komt vanwege een gebrek aan maatschappelijk draagvlak te vervallen. De Molenkreek wordt niet langer opgenomen als geprioriteerde ecologische verbindingszone waardoor de locatie Noordlangeweg niet meer wordt aangemerkt als een te ontwikkelen locatie voor een zonneveld.
6. Er is gekozen voor een beeldvormende vergadering waar een ieder bij aanwezig kon zijn en zijn zegje kon doen waar het betreft de visie. De burgerparticipatie voor de concrete locatie nabij de Molenkreek moet nog starten en het eindresultaat staat zeker niet vast (zie ook toelichting punt 5).
7. In de zienswijze wordt het raadsakkoord niet goed verwoord. In de wijziging van de structuurvisie is dit onderwerp duidelijk omschreven. Het raadsakkoord en de voorliggende structuurvisie energie en ruimte biedt geen ruimte voor de realisatie van 7 windturbines van 200 meter plus.
8. In de voorliggende structuurvisie energie en ruimte wordt op dit moment voor de opgave 2030, nu de provincie een omgevingsvergunning heeft verleend voor Windpark Karolinapolder, geen ruimte geboden voor de realisatie van windenergie.
9. Zie de reactie onder 1 en 5.

Gevolg voor de structuurvisie energie en ruimte

Algemeen: De zonneladder is op onderdelen aangepast, zodat het behoud van vruchtbare landbouwgrond, de natuurontwikkeling, landschappelijke inpassing en extensieve recreatie (nog) beter worden geborgd. Opnemen extra bijlagen 3 (ecologische verbindingzone) en 4 (gedragscode zon op land). Daarnaast wordt nog nadrukkelijker dan in het ontwerp benadrukt dat het slechts nader te onderzoeken initiatieven zijn.

Specifiek locatiegebonden. De locatie Noordlangeweg is een zonneveldinitiatief waaraan geen medewerking wordt verleend. De Molenkreek wordt aangemerkt als een niet geprioriteerde ecologische verbindingzone.

Aanvullende zienswijze van een Inwoner uit Dinteloord (ons kenmerk e2000725)

De indiener heeft eerder een zienswijze die hierboven is behandeld. Later is de onderstaande aanvulling ingediend.

1. Indiener geeft aan dat de gemeente in de periode 2030 tot 2040 energieneutraal wil worden. Dit is de doelstelling van de visie. Echter, er wordt in de plannen op geen enkele wijze aangegeven om hoeveel MW elektriciteit het daadwerkelijk gaat. Ook moet duidelijk worden aangegeven hoeveel MW daarvan door de bevolking nu is geplaatst. Met die wetenschap kunnen plannen meetbaar worden gemaakt, worden gekwantificeerd of zonder willekeur worden goedgekeurd of afgewezen.
Nu in het geheel niet is aangegeven om hoeveel energie het gaat, dus qua doelstelling niet meetbaar is, kunnen bij voorbeeld onmogelijk:
  - a. De plannen worden afgestemd op het te bereiken einddoel;
  - b. De grenzen worden aangegeven als de doelstelling is bereikt en op basis waarvan dan juridisch houdbaar plannen kunnen worden afgewezen;
  - c. Zonder een meetbare en controleerbare doelstelling en een absoluut waterdichte beschrijving waar wel en waar geen activiteiten mogen plaatsvinden, plannen worden afgekeurd of goedgekeurd.
2. Indiener geeft aan dat er in de visie niet wordt aangegeven of het 'energieneutraal zijn' gaat over het particuliere gebruik, zeg maar over de huishoudens, of ook gaat over de winkeliers en andere bedrijven en al evenmin of de bedrijfsterreinen en de industrie daaronder ook vallen. Ook moet worden aangegeven of en zo ja wie of welke bedrijven zelf zorg moeten dragen voor het voorzien in de eigen energiebehoefte en ook hoe, waar en op welke voorwaarden zij daarin moeten voorzien. Tegelijkertijd rijst de vraag hoe er wordt aangekeken tegen de industriële sector zoals de suikerfabriek en het AFC.
3. Indiener geeft aan dat het onduidelijk is hoe in de toekomst moet worden omgegaan met het afgeven van bouwvergunningen. Moet bijvoorbeeld elke nieuwe woning, elk nieuw of startend bedrijf of elke nieuwvestiging van een bedrijf of van een industriële activiteit, aantonen energieneutraal te zijn alvorens een (bouw)vergunning wordt verleend of wordt met elke nieuwbouw of nieuwvestiging simpelweg de algemene doelstelling verhoogd en als dat het geval is, hoe dat dan richting de omwonenden/burgers als redelijk en billijk kan worden uitgelegd. De vraag doemt op of het voor de bewoners nog wel aantrekkelijk is om als gemeente of als economie te groeien, in de wetenschap dat de consequentie zal zijn het nog meer aantasten van hun woon en leefomgeving.
4. Indiener verzoekt om duidelijk aan te geven of de voorkeur uitgaat, los van panelen op het eigen dak en dergelijke, naar zeer veel postzegelplannetjes of naar een of meerdere grote plannen. Anders gezegd: verwelkomt de gemeente bij voorkeur elk klein plan of gaat het liever voor bijvoorbeeld twee grote plannen om in de behoefte van het aantal benodigde MW te voorzien.
5. Er wordt door indiener verzocht om eveneens te kijken naar een evenredige verdeling, bijvoorbeeld naar rato van het aantal inwoners, van de plannen over alle kernen, want tot nu toe heeft de kern Dinteloord zo'n beetje alles te verwerken gekregen. Als het dan zo nodig moet, zijn naar mening van de indiener nu eerst de andere kernen aan de beurt.
6. Indiener geeft aan dat op dit moment ontbreekt hoe moet worden gehandeld als Steenberg en het naar zijn mening ridicule plan oppakt om de gemeente van het gas af te halen. In dat geval zullen er vele duizenden nieuwe en energieverslindende warmtepompen moeten worden geplaatst waardoor de vraag naar elektriciteit absoluut zal verdubbelen. Ook met de wellicht vele nieuwe elektrische auto's zal de vraag nog groter worden en zal het net extra worden belast.
7. De gemeentelijke plannen zijn naar mening van de indiener onrealistisch en, als het in het hypothetische geval al zou kunnen, onacceptabel en bovenmatig belastend voor de bevolking en alleen al daardoor een onmogelijke opgave. Ook zijn er nog vele andere vragen waarop de visie geen antwoord geeft of kan geven, dat in dit stadium elk plan prematuur is en enorme juridische

risico's in zich draagt. De visie biedt te veel onduidelijkheid om zorgvuldig en rechtszeker te kunnen worden geïmplementeerd.

Reactie

1. De ambitie om in 2040 als gemeente Steenbergen energieneutraal te zijn is opgenomen in de voorliggende visie energie en ruimte. In de nu aangeboden visie energie en ruimte wordt voor het behalen van de doelstelling voor 2030 aangegeven op welke manier we ruimtelijk omgaan met de realisatie van de grootschalige opwek middels windenergie en zonne-energie. In de visie is, met behulp van de energiemix voor 2030, een onderbouwing opgenomen van de opgave.
2. Er is aangegeven dat het gaat over de energieneutrale gemeente Steenbergen. Hierbij gaat het ook over de door de indiener genoemde huishoudens, winkeliers, bedrijven en industrie. Landelijk is afgesproken dat de elektrificatieopgave van bedrijven in eerste instantie zal worden opgevangen door wind op zee. Middels de structuurvisie energie en ruimte worden er stappen gezet om de energietransitie van de gemeente Steenbergen mogelijk te maken. De visie energie en ruimte is een dynamisch document dat indien noodzakelijk c.q. wenselijk regelmatig kan worden bijgesteld. Het onderwerp elektrificatieopgave van bedrijven heeft hierbij de aandacht.
3. De geldende wet- en regelgeving bepalen primair hoe er moet worden omgegaan met omgevingsvergunningen voor bouwen. Mocht een initiatiefnemer in afwijking van wet- en regelgeving meer willen doen en in zijn geheel energieneutraal willen bouwen, dan is dit uiteraard toegestaan en wenselijk. Voor de realisatie van een energieneutraal Steenbergen moet iedereen een bijdrage leveren. Hiervoor zijn er ook ruimtelijke ingrepen nodig. Middels de visie energie en ruimte wordt er nu vanuit een goede ruimtelijke ordening invulling aan de opgave tot 2030 gegeven. Als er in de toekomst wijzigingen optreden in landelijke regelgeving dat zal de visie indien noodzakelijk worden bijgesteld. Jaarlijks wordt de visie geëvalueerd en indien nodig aangepast.
4. In de visie energie en ruimte is mede middels de zonneladder onderbouwd aangegeven welke initiatieven nader uitgewerkt kunnen gaan worden. Hierbij gaat het inderdaad om meerdere plannen. Middels deze plannen wordt er naast duurzame energie eveneens invulling gegeven aan bijvoorbeeld natuurontwikkeling en biodiversiteit.
5. Op het grondgebied van de voormalige gemeente Dinteloord en Prinsenland wordt reeds een belangrijke bijdrage geleverd aan de energietransitie. Door het uitgangspunt te hanteren dat er als basisuitgangspunt in de open kleipolders niet op landbouwgrond een zonneveld kan komen, vallen de meeste zonneveldlocaties op het grondgebied van de voormalige gemeente Dinteloord en Prinsenland al zonder meer af. Zie ook punt 5 vorige reactie.
6. In de warmtevisies voor de kernen zal met name op dit vraagstuk worden ingegaan. In de energiemix die ten grondslag ligt aan de visie energie en ruimte is hiermee zowel voor de woningen als de elektrische auto's, voor zover nu mogelijk, wel rekening gehouden.
7. Om als Steenbergen energieneutraal te kunnen worden en om de landelijke doelstellingen te kunnen halen moet iedereen een bijdrage leveren. De visie energie en ruimte is hiervan een onderdeel. Middels deze visie wordt bepaald hoe de gemeente omgaat met de realisatie van de grootschalige opwek van windenergie en zonne-energie.

Gevolg voor de structuurvisie energie en ruimte

Geen.

Pure Energie Zon Projecten B.V. (ons kenmerk 2000141)

1. Initiatiefnemer heeft het plan om een zonnepark te realiseren langs de Oude Dijk in Nieuw-Vossemeer. Er wordt verzocht om de ontwerp structuurvisie energie en ruimte aan te passen zodat deze ontwikkeling mogelijk wordt gemaakt. De locatie is in de ogen van de initiatiefnemer zeer geschikt voor een groot zonnepark, omdat het gebied aan de oost-, west- en zuidzijde wordt omgeven door een dijk en bijna compleet aan het zicht van de omgeving wordt onttrokken.
2. De businesscase van een zonnepark wordt sterk beïnvloed door de kosten van een netaansluiting. Het park moet aansluiten op de netaansluiting in Bergen op Zoom, hetgeen door de afstand relatief duur is. De initiatiefnemer werkt volgens de Gedragscode Zon op land, wat onder meer inhoudt dat 25 % van het plangebied een invulling met natuurwaarden kan krijgen. Om dit zonnepark rendabel te maken, is met het oog op de verwachte jaarlijkse energieopbrengst op de locatie gekozen voor een zonnepark met een oppervlakte van circa 45 hectare.
3. Er wordt verzocht om het initiatief alsnog op te nemen als ontwikkelingslocatie in de definitieve structuurvisie energie en ruimte.
4. Grootschalige zonneparken kunnen op grond de voorliggende structuurvisie energie en ruimte binnen het landschapstype Open zeeleipolder worden toegestaan mits het park bijdraagt aan de ontwikkeling van natuurwaarden (alleen mogelijk ingeval van ligging langs de Ecologische verbindingzone, waar de locatie van het zonnepark naar mening van de initiatiefnemer aan voldoet).

Op de percelen van het beoogde zonnepark is in het verleden zand opgespoten waardoor de gronden hoger liggen dan de omliggende percelen. De percelen zijn nu in gebruik als akkerland en hebben last van toenemende verzilting. De oost-, west- en zuidzijde van het plangebied wordt omgeven door dijken. Er is dus geen sprake van afbreuk aan de zichtlijnen over het landschap. Het zonnepark is nauwelijks zichtbaar vanaf wegen. Aan de westzijde van het park ligt de dijk langs het Schelde-Rijnkanaal. Deze dijk maakt onderdeel uit van de ecologische verbindingzone. Aan de overzijde van het Schelde-Rijnkanaal ligt het Natura 2000-gebied Oosterschelde. Het beoogde zonnepark kan een grote bijdrage leveren aan de ontwikkeling van nieuwe natuurwaarden en biodiversiteit van het omliggende gebied. Hierbij wordt ook verwezen naar de nabijgelegen ecologische verbindingzone. In overleg met lokale natuur- en milieuorganisaties wordt aandacht besteed aan de ecologische inrichting van een zonnepark, zodat een bijdrage wordt geleverd aan (het verbeteren van) de lokale vegetatie en (habitaten van) insecten en vogels. Voor de invulling van het zonnepark wordt een zuidopstelling van de zonnepanelen gehanteerd, waardoor er relatief veel ruimte tussen de rijen ontstaat (circa 2 meter). Bij deze invulling is meer ruimte tussen de zonnepanelen en de grond waarbij er enerzijds door lichtinval en water op de bodem ondergroei mogelijk is, anderzijds is er voldoende ruimte voor vogels om te broeden en/of te foerageren. Hierdoor kan het plangebied dubbel gebruikt worden, bijvoorbeeld door ecologisch gebiedseigen maatregelen. Denk aan de plaatsing van bijenkorven, inzaaien met bloemenmengsels, creëren van nestgelegenheden of aanplant van struwelen rondom een zonnepark. Met het uitvoeren van de gedragscode zal 25 % van het projectgebied (ongeveer 10 hectare) onbedekt blijven en met natuurwaarden worden ingevuld. Door de ligging langs de ecologische verbindingzone en korte afstand tot het Natura 2000 gebied Oosterschelde kan het zonnepark de natuurwaarden in de omgeving versterken.

5. De initiatiefnemer besteedt bij de ontwikkeling van een zonnepark veel aandacht aan het betrekken van de omgeving, zodat er samen met de omgeving een plan wordt gemaakt dat breed wordt gedragen door de inwoners van Nieuw-Vossemeer. Er is een informatieavond gehouden. En de initiatiefnemer is in gesprek met de dorpsraad en de energiecoöperatie. Er wordt gesproken over een omgevingsfonds, lokaal eigenaarschap en het formeren van een werkgroep.
6. De initiatiefnemer is van mening dat het zonnepark past binnen de voorwaarden voor de realisatie van zonneparken en een bijdrage kan leveren aan het behalen van de duurzame energiedoelstelling. Er wordt verzocht om het initiatief op te nemen als ontwikkelingslocatie voor een grootschalig zonnepark in de definitieve structuurvisie energie en ruimte.

Reactie

1. In de herziening van de structuurvisie is een zonneladder opgenomen. Hier worden de diverse initiatieven aan getoetst. Als gevolg van de ingediende zienswijzen wordt de zonneladder op onderdelen aangepast, zodat het behoud van vruchtbare landbouwgrond, de natuurontwikkeling,, landschappelijke inpassing en extensieve recreatie (nog) beter worden geborgd. In de zonneladder wordt nu ook de ruimte geboden om een zonnepark onder voorwaarden te kunnen realiseren op niet waardevolle landbouwgrond. Het is aan de initiatiefnemer om aan te tonen dat de ondergrond van het voorliggende initiatief is gelegen op niet waardevolle landbouwgrond. Kan dit worden aangetoond, dan wordt er onder voorwaarden alsnog ruimte geboden om dit initiatief nader te onderzoeken en uit te werken.
2. Elk initiatief dient ruimtelijk verantwoord te zijn en (economisch) uitvoerbaar.
3. Zie de reactie onder 1.
4. Zie de reactie onder 1. Aanvullend wordt opgemerkt dat de realisatie van een ecologische verbindingzone niet is opgenomen in het plangebied van het initiatief. De realisatie van aanvullende natuur, biodiversiteit en landschappelijke inpassing is onderdeel van elk initiatief voor de realisatie van een zonnepark op grond van de zonneladder. Er is op dit moment onvoldoende aangetoond dat de desbetreffende gronden geen goede functie als landbouwgrond kunnen vervullen.
5. Bij elke initiatief dient overleg met de omgeving plaats te vinden.
6. Zie de reactie onder 1.

Gevolg voor de structuurvisie energie en ruimte

De zonneladder wordt aangepast, zodat er eveneens ruimte wordt geboden voor dit initiatief onder de voorwaarde dat er wordt aangetoond dat het initiatief gelegen is op niet waardevolle landbouwgrond.

Dorpsraad Nieuw-Vossemeer en Werkgroep Zonnepark De Eendracht (ons kenmerk 2000725)

1. Nieuw-Vossemeer draagt graag een steentje bij aan de energietransitie. Er is een mooie kans op een zonnepark van 45 ha op een locatie die naar mening van de indiener prima geschikt is. Een locatie waar niemand echt hinder ervan ervaart en waar dus een breed maatschappelijk draagvlak voor bestaat. Er wordt aangegeven dat dit initiatief in de ontwerp visie rood is aangeduid.

2. Het plangebied betreft een opgespoten gebied dat later geschikt is gemaakt voor de landbouw. Indiener geeft aan dat een zonnepark juist een aanvulling op en een verrijking voor de mooie natuur eromheen kan zijn. Landbouwgrond wordt steeds bewerkt en ligt vaak een groot deel van het jaar als omgeploegde grond zonder veel functie op dat moment. Een Zonnepark, dat minimaal 15 jaar kan blijven zoals het is, zorgt voor meer biodiversiteit in dat gebied en daarmee neemt de natuurwaarde van het gebied toe. Dieren zoals de patrijs krijgen hiermee een betere kans. Indiener wil dat het park zo natuurlijk mogelijk wordt afgeschermd en omkleed. Het past ook in de plannen van de dorpsraad om het gebied rondom het Schelde-Rijn kanaal een zoveel mogelijk recreatieve functie te geven. Er loopt al een fietspad op dat stuk van het Schelde-Rijn kanaal, dat pad wil de indiener eigenlijk doortrekken tot aan de brug van Tholen. Op het grondgebied van Bergen op Zoom werkt de dorpsraad van Halsteren ook aan een dergelijk plan.
3. Het feit dat het initiatief zoals nu bedoeld, ook een omgevingsfonds in het leven wil roepen zorgt, naast de natuurwinst, voor een win/win situatie. De baten uit dit fonds kunnen, onder andere via de dorpsraad, weer tot uiting komen in die recreatieve plannen. Dit ten gunste van de bewoners en het mooie dorp.
4. De indiener geeft aan dat op de beeldvormende vergadering al voorzichtig de conclusie werd getrokken dat de gepresenteerde plannen eigenlijk nog onvoldoende duurzame energie met zich meebrengen. Indiener geeft dat er nu een kans is die in Nieuw-Vossemeer graag wordt opgepakt. De indiener is niet voor windmolens langs het Schelde-Rijn kanaal op die plaats. De windmolens op de Philipsdam worden gezien, vooral in de nacht het knipperen van lampjes. Het initiatief voor het zonnepark valt nagenoeg buiten het beeld en hierdoor wordt bijgedragen aan de energietransitie.
5. Indiener verzoekt, met het maatschappelijk draagvlak dat voor dit initiatief aanwezig is in ogenschouw genomen, de locatie toe te voegen aan de visie ruimte en energie op basis van bovengenoemde argumenten waarbij de verhoging van de natuurwaarde het leidend argument is.

Reactie

Algemeen: Zie tevens de ingediende zienswijze van Pure Energie Zon Projecten B.V. en de bijbehorende beantwoording van deze zienswijze. De ingediende zienswijze van de Dorpsraad Nieuw-Vossemeer en Werkgroep Zonnepark De Eendracht gaan over hetzelfde initiatief.

1. Indiener geeft aan dat Nieuw-Vossemeer een bijdrage wil leveren aan de energietransitie. Hiervoor spreken wij onze dank uit. Indiener verzoekt tevens om de locatie voor het plan toe te voegen aan de visie op energie en ruimte. Middels de zonneladder wordt er vanuit een goede ruimtelijke ordening een voorstel gedaan voor de realisatie van zonnenvelden binnen de gemeente Steenbergen. In de vast te stellen visie op energie en ruimte wordt alsnog ruimte geboden voor de ontwikkeling van het plan. Hierbij is het mede van belang dat er wordt aangetoond dat er op de locatie van het initiatief geen sprake is van waardevolle akkerbouwgrond. Deze toetsingsgrond is als specifieke toetsingsgrond toegevoegd aan de zonneladder.
2. Het beleidskader voor de realisatie van grootschalig zonne-energie is opgenomen in de visie op energie en ruimte middels de zonneladder. Het toevoegen van bijvoorbeeld natuur, biodiversiteit, landschappelijke inpassing en recreatieve mogelijkheden maken onderdeel uit van de planontwikkeling.
3. De mogelijkheden voor de realisatie van een omgevingsfonds maken eveneens onderdeel uit van een initiatief.
4. In de visie energie en ruimte wordt het kader opgenomen voor de realisatie van grootschalige zonne-energie en windenergie voor de gemeente Steenbergen voor de opgave 2030. Dit kader is tevens de input van de gemeente voor de Regionale Energie Strategie West-Brabant 2030. Deze aanpak is eveneens in lijn met het raadsakkoord. De voorliggende visie doet geen uitspraken over de energietransitie voor de opgave na 2030.
5. Zie de reactie onder 1.

Gevolg voor de structuurvisie energie en ruimte

In de visie energie en ruimte wordt onder voorwaarden ruimte geboden voor de nadere uitwerking van het plan. In het kader van de zonneladder dient te worden aangetoond dat er op de locatie geen sprake is van waardevolle landbouwgrond.

Cees Advocaten N.V. namens Statkraft Markets B.V. (ons kenmerk 2000164)

1. De ontwerp structuurvisie energie en ruimte is in strijd met het motiveringsbeginsel en/of zorgvuldigheidsbeginsel. (i) Er is ten onrechte geen rekening gehouden met de praktische uitvoerbaarheid van de daarin genoemde initiatieven, (ii) er is ongemotiveerd aangesloten bij de vijf in de structuurvisie uit 2012 onderscheiden landschappen, waarbij ten onrechte transformatiegebieden (o.a. uitbreiding glastuinbouw) en de Interim omgevingsverordening Noord-Brabant buiten

- beschouwing zijn gelaten, (iii) ten onrechte wordt het initiatief van Statkraft, dat kan aansluiten op een ecologische verbindingzone, zonder enige motivering ter zake de komende jaren buiten behandeling gelaten en (iv) het uitgangspunt dat de aanleg van zonneparken zo min mogelijk ten koste mag gaan van agrarische gronden is niet adequaat gemotiveerd en de uitzondering 'sanering intensieve veehouderij' op agrarische gronden (Open zeeleipolder en Kreken tegen het zand) in de gemeente Steenbergen niet aan de orde.
2. De initiatiefnemer is voornemens om ten zuiden van Dinteloord aan de oostkant van de A4 ter hoogte van de Zuidlangeweg een zonnepark te ontwikkelen van (bruto) circa 47 hectare. Direct aan de westzijde van de percelen, langs de A4, zal een ecologische verbindingzone worden ingericht. Direct ten noorden van de percelen is sprake van uitbreiding van glastuinbouw (AFCNP). Het plangebied ligt in de 'Open zeeleipolders' op de grens tussen hoogdynamisch gebied (bedrijventerrein en glastuinbouwgebied) en laagdynamisch gebied (landbouwgebied). Het zonnepark heeft een vermogen van 45 - 50 MWp. Hiermee kunnen tussen de 10.00 en 11.000 huishoudens van hernieuwbare elektriciteit worden voorzien. Dit is tussen de 85% en 93% van de huishoudens van de gemeente Steenbergen en draagt daarmee substantieel bij aan de ambities van de gemeente ten aanzien van duurzame energieopwekking.
  3. (i) Geen rekening gehouden met de praktische uitvoerbaarheid van initiatieven. In het ontwerp wordt aangegeven hoe de gemeente voor de periode tot 2030 invulling wil geven aan de uiteindelijke doelstelling om in 2040 energieneutraal te zijn. Voor de opwek van zonne-energie is naast het benutten van bestaande en nieuwe dakvlakken nog circa 93 hectare aan zonnenvelden nodig binnen de gemeentegrenzen. In de ontwerp structuurvisie energie en ruimte zijn acht initiatieven opgenomen. Deze initiatieven zijn nog onvoldoende uitgewerkt om hier een bindende uitspraak over te doen. De selectie wil slechts zeggen dat de initiatieven nader zullen worden onderzocht en uitgewerkt en andere initiatieven (voorlopig) niet. Ten onrechte is in zijn geheel geen rekening gehouden met de praktische uitvoerbaarheid van de genoemde initiatieven, terwijl andere initiatieven voorlopig niet worden onderzocht en uitgewerkt. De initiatiefnemer voorziet diverse problemen in de praktische uitvoerbaarheid van de genoemde initiatieven, zodat de realisatie van de gemeentelijke en landelijke duurzaamheidsdoelstellingen op voorhand niet mogelijk lijkt. Initiatiefnemer twijfelt aan de economische uitvoerbaarheid van de in de ontwerp structuurvisie energie en ruimte opgenomen initiatieven, dit mede in relatie tot de (beperking van) SDE subsidie. De transportcapaciteit voor de projecten is niet gegarandeerd en de afstemming met de netbeheerder heeft niet adequaat plaatsgevonden. Bovendien moet de zekerheid dat de opgewekte stroom ook kan worden geleverd aan het net worden meegewogen. Naar mening van de initiatiefnemer is het ontwerp van de gemeente gezien het bovenstaande niet in lijn met de Interim Omgevingsverordening van de provincie. Enexis heeft tot op heden niet kunnen bevestigen dat de dakgewonden zonneprojecten samen gaan met de nu in de ontwerp structuurvisie opgenomen grondgebonden zonneparken. Enexis heeft aangegeven een voorkeur te hebben voor grote initiatieven, omdat deze direct kunnen worden aangesloten op een hoofdstation, zonder dat hiervoor grote aanpassingen nodig zijn aan het distributienet. Ook is er geen aandacht besteed aan de complicaties in de realisatie van lokale participatie bij kleine initiatieven. Ten onrechte wordt het initiatief van Statkraft, dat wel praktisch uitvoerbaar is, de komende jaren buiten behandeling gelaten.
  4. (ii) Ongemotiveerd aangesloten bij de vijf in de structuurvisie uit 2012 aangegeven landschappen, waarbij transformatiegebieden (o.a. uitbreiding glastuinbouw) en de Interim omgevingsverordening Noord-Brabant buiten beschouwing zijn gelaten. De ongemotiveerde keuze voor aansluiting bij de vijf in de structuurvisie uit 2012 aangegeven landschappen, exclusief transformatiegebieden, lijkt haaks te staan op het provinciaal beleid. De percelen van Statkraft hebben vanwege hun ligging uitdrukkelijk een ander karakter dan reguliere gronden met de aanduiding 'Open zeeleipolders'. De percelen liggen langs de A4. Direct ten noorden van de percelen is uitbreiding van glastuinbouw (AFCNP) beoogd. Ten onrechte wordt in de onderhavige structuurvisie energie en ruimte geen rekening gehouden met transformatiegebieden en de feitelijke situatie langs de A4. Hierbij wordt ook verwezen naar de Interim omgevingsverordening. Er wordt verzocht om een afwijkingsmogelijkheid (hardheidsclausule) op te nemen voor het initiatief van Statkraft.
  5. (iii) Koppelkansen met natuurontwikkeling initiatief Statkraft. Als gezegd zal direct aan de westzijde van de percelen, langs de A4, een ecologische verbindingzone worden ingericht. Op een gedeelte van het plangebied rusten beperkingen vanwege de aangrenzende ecologische verbindingzone, de 'Gebiedsaanduiding milieuzone - beperking veehouderij' en de 'Gebiedsaanduiding milieuzone - reserveringsgebied waterberging'. Statkraft treedt graag in nader overleg met het bevoegd gezag over de (praktische) mogelijkheden om haar initiatief te koppelen aan natuurontwikkeling. Het initiatief van Statkraft kan vanwege haar ligging een duidelijke ruimtelijke meerwaarde hebben voor natuur, ecologie, groenstructuur, etc.
  6. (iv) Zonneparken zo min mogelijk ten koste van agrarische gronden niet adequaat gemotiveerd. Uit het ontwerp volgt niet waarom dit uitgangspunt prevaleert boven het recht van een (landbouw)

grondeigenaar om over zijn eigen grond te kunnen beschikken door daarop een zonnepark te realiseren (al dan niet om bedrijfseconomische redenen). Een (tijdelijk te vergunnen) zonnepark kan juist in het belang zijn van de continuïteit van het boerenbedrijf zijn. Door een zonnepark wordt landbouwgrond niet aangetast en blijft deze grond bedemd. Landbouwgrond is nodig, maar het is ernstig te betwijfelen of alle landbouwgrond op termijn nodig is. Een zoenpark is tijdelijk. De gronden worden dan ook niet permanent onttrokken aan de landbouw. De opgenomen uitzondering voor de sanering van een intensieve veehouderij is niet aan de orde in de 'Open zeeleipolders'. Er wordt verzocht om een algemene afwijkingmogelijkheid (hardheidsclausule) op te nemen.

Reactie

1. In de herziening van de structuurvisie is een ruimtelijke afweging gemaakt voor de invulling van de opgave voor de energietransitie voor 2030. Hierbij wordt voor de realisatie van zonneparken gebruik gemaakt van de zonneladder. Hieronder wordt nog nader ingegaan op specifieke onderdelen van de zienswijze.
2. Het plan is getoetst aan de zonneladder, gezien de opgave 2030 voor de realisatie duurzame energie, de beschikbaarheid van alternatieve planlocaties en de ruimtelijke voordelen verbonden aan de alternatieve planlocaties voor de realisatie van zonneparken wordt er op dit moment geen ruimte geboden voor dit initiatief.
3. Bij de ontwikkeling van de herziening van de structuurvisie is de uitvoerbaarheid meegewogen. Uiteindelijk kan een plan enkel doorgaan als het ruimtelijk verantwoord en juridisch en economisch uitvoerbaar is. Hierover is eveneens overleg gevoerd met Enexis. Daarnaast zijn voor de opgenomen locaties in beginsel concrete initiatieven ingediend door ontwikkelende partijen.
4. Er is gemotiveerd waarom er bij de herziening van de structuurvisie een ruimtelijke afweging is gemaakt in relatie tot de vijf in de ontwerp structuurvisie energie en ruimte opgenomen landschappen. Eveneens is er een ruimtelijk onderbouwde zonneladder voor initiatieven ontwikkeld. Op grond van het raadsakkoord wordt er de komende jaren geen besluit genomen over een eventuele uitbreiding van het AFCNP. Voor de voorliggende herziening van de structuurvisie voor de realisatie van duurzame energie voor de opgave van 2030 kan dan ook niet worden uitgegaan van een uitbreiding van het AFCNP. Het plangebied van het voorgenomen initiatief licht op landbouwgrond in de open zeeleipolder naast de A4. Zie tevens de reactie onder 2.
5. Zie de reactie onder 2. Aanvullend wordt opgemerkt dat de realisatie van een ecologische verbindingzone niet is opgenomen in het plangebied van het initiatief. De realisatie van aanvullende natuur, biodiversiteit en landschappelijke inpassing is onderdeel van elk initiatief voor de realisatie van een zonnepark op grond van de zonneladder.
6. Zie de reactie onder 2. Aanvullend wordt opgemerkt dat er onvoldoende is aangetoond dat de desbetreffende gronden geen goede functie als landbouwgrond kunnen vervullen.

Gevolg voor de structuurvisie energie en ruimte

Geen.

Waterschap Brabantse Delta (ons kenmerk 2000094)

1. In de ontwerpstructuurvisie is aangegeven dat er voor de gebieden 1 en 2: Open zeeleipolder en Kreeken tegen het zand uitzonderingen zijn voor grootschalige zonnevelden. Hierbij moet er sprake zijn van een bijdrage aan de ontwikkeling van nieuwe natuurwaarden (alleen mogelijk in geval van ligging langs ecologische verbindingzone). Er wordt gevraagd of het hierbij gaat om enkel de natte ecologische verbindingzones of bijvoorbeeld ook de droge ecologische verbindingzones. Gaat het allen om nog te ontwikkelen natte ecologische verbindingzones, trajecten met kreekherstelopgave en natte natuurparels?
2. Er wordt specifiek aandacht gevraagd voor de locatie voormalige stortplaats Boonhil aangezien deze locatie gelegen is in een gebied aangewezen als natte natuurparel.

Reactie

1. In de structuurvisie energie en ruimte wordt de tekst aangepast. De nadruk wordt gelegd op de realisatie van een aantal specifieke natte ecologische verbindingzones.
2. Bij een uitwerking van een initiatief voor deze locatie treden wij tevens in overleg met het waterschap.

Gevolg voor de structuurvisie energie en ruimte

De tekst wordt aangepast. Het dient te gaan om de realisatie van een aantal specifieke natte ecologische verbindingzones.

Edelweiss Renewables Advisors BV (ons kenmerk 2000118)

Mede gezien het feit dat de ontwikkeling van windenergielocaties meerdere jaren omvat, vindt de indiener het belangrijk om nu al in te zetten op potentiële locaties voor de invulling van windenergie om de doelstelling van 2030 en 2040 te behalen. In de polders aan de westzijde van de gemeente zijn zeer goede mogelijkheden te vinden waar wind- en zonne-energie opgewekt kan worden. Hierbij is rekening gehouden met alle aspecten, zoals geluidsoverlast, externe risico's en slagschaduw. Tevens zijn mogelijkheden voor deelneming door mensen in de omgeving sterk aanwezig. Mede door het reeds gestarte initiatief van zonnepanelen bij het Schelde-Rijnkanaal is de combinatie van zon en wind hier goed mogelijk wat een meer betrouwbare bron van duurzame energie geeft. Er wordt verzocht om de opwekking van windenergie binnen de opgenomen gebieden mogelijk te maken in de structuurvisie energie en ruimte.

Reactie

In de voorliggende wijziging van de structuurvisie is een ruimtelijk kader gegeven voor de realisatie van duurzame energie (wind en zonneparken) voor de opgave 2030. Op dit moment worden er geen uitspraken gedaan over de opgave na 2030. De locaties van de initiatiefnemer worden niet opgenomen.

Gevolg voor de structuurvisie energie en ruimte

Geen.

IBVogt Nederland, namens grondeigenaar buitengebied Steenberg (ons kenmerk e2000214)

1. Initiatiefnemer wenst op een aangesloten terrein van 19 hectare gelegen aan de westkant en direct grenzend aan de A4 recht tegenover het glastuinbouwgebied bij de kern Steenberg en een terrein van circa 3 hectare ten oosten van de A4 tegen hetzelfde glastuinbouwgebied aan een zonnepark te realiseren. De gronden aan de westkant zijn gelegen in het gebied dat is aangeduid als open zeekeipolder. Volgens de ontwerp structuurvisie zijn er in dit gebied geen zonneparken toegestaan. Door een goede landschappelijke inpassing van een zonnepark in de open zeekeipolder direct langs de A4 is er geen inbreuk op de weidsheid van de open zeekeipolder. Ter plaatse is al een geluidsscherm / aarden wal geplaatst. Voor het gedeelte waar deze nog niet is gerealiseerd, kan deze in het kader van de ontwikkeling worden doorgetrokken. De zonnepanelen worden op een dusdanige hoogte geplaatst dat zij geen hinder vormen voor het zicht van automobilisten via de geluidsschermen op de open zeekeipolder. Het vrije uitzicht op de polder blijft hiermee gegarandeerd. Bovendien was voor de aanleg van de A4 het gebied voor glastuinbouw groter. Een groot deel van de gronden van de initiatiefnemers valt binnen dit gebied. Het zicht op de het zonnepark vanuit de open zeekeipolder blijft open door de geringe en niet storende hoogte van de zonnepanelen in combinatie met de ter plaatse aanwezige geluidsschermen. Het terrein van de circa 3 hectare is gelegen in de aanduiding 'Glastuinbouwgebied'. Naar mening van de initiatiefnemer past dit terrein nu al in het ruimtelijk beleid.
2. Er wordt verzocht om de ontwikkeling van het zonnepark op de betreffende percelen toe te staan.

Reactie

1. Het plan is getoetst aan de zonneladder, gezien de opgave 2030 voor de realisatie duurzame energie, de beschikbaarheid van alternatieve planlocaties en de ruimtelijke voordelen verbonden aan de alternatieve planlocaties voor de realisatie van zonneparken wordt er op dit moment geen ruimte geboden voor dit initiatief.
2. Zie de reactie onder 1. Gezien de zienswijze gaan wij er vanuit dat het een totaalproject van ongeveer 22 hectare (19 hectare + 3 hectare) betreft. Mocht het plangebied van 3 hectare een zelfstandig initiatief zijn, dan benadrukken we dat de desbetreffende gronden tussen het glastuinbouwgebied en de snelweg liggen waardoor deze kleinere locatie wel valt onder de zonneladder. Dit zal nader onderzocht worden. De locatie moet wel ontwikkeld worden in combinatie met de functie waterberging.

Gevolg voor de structuurvisie energie en ruimte

De kleinere locatie Westland wordt opgenomen in de visie als te onderzoeken locatie.

Indiener zienswijze inwoner buitengebied Kruisland. (ons kenmerk 2000117)

1. Het is belangrijk dat zonnevelden duurzaam worden ontworpen. Het is van groot belang dat de energieprojecten worden vormgegeven volgens de richtlijnen uit de gedragscode 'Zon op land'.
2. Er wordt verzocht om binnen de 'Gebiedszone 5, de Vlietzone' wel ruimte op te nemen voor de realisatie van zonnevelden bijvoorbeeld op en langs een dijk. De natuurwaarden kunnen versterkt worden door de aanleg van zonnepanelen (schuilmogelijkheden, kruidengrasland).

3. De indiener gaat in op de 'Overige gebieden 6, stads en dorpsgebieden en bedrijfsterreinen'. Bedrijfsterreinen zijn van een andere orde dan stads- en dorpsgebieden en kunnen niet in een zin worden genoemd. Er is bezwaar tegen de aanleg in de woongebieden, vanwege een enorme waardevermindering en verlaging van het woongenot.

Reactie

1. Bij de ontwikkeling van de voorliggende structuurvisie energie en ruimte wordt dit meegewogen.
2. Het verzoek is getoetst aan de zonneladder, gezien de opgave 2030 voor de realisatie duurzame energie, de beschikbaarheid van alternatieve planlocaties en de ruimtelijke voordelen verbonden aan de alternatieve planlocaties voor de realisatie van zonneparken wordt er op dit moment geen ruimte geboden voor dit initiatief.
3. Zie de reactie onder 1.

Gevolg voor de structuurvisie energie en ruimte
Gedragscode Zon op Land is toegevoegd.

Overmorgen en ASR Levensverzekering N.V. (ons kenmerk 2000123)

De initiatiefnemers willen een zonnepark realiseren op een locatie ten noorden van Kruisland, tegen de Roosendaalse Vliet en de Grote Bolspolder aan. De gebieden rondom de daar aanwezige dijken worden al gebruikt voor natuurontwikkeling. Het initiatief kan dit versterken. Ook de gebieden langs de Steenbergse Vliet kunnen ingezet worden voor natuurontwikkeling en waterberging. De initiatiefnemer wil samen op zoek gaan naar het ideale inpassingsplan. De initiatiefnemer wil een plan ontwikkelen met aandacht voor natuurontwikkeling, waterberging, duurzame energieopwekking op basis van zonnepanelen, financiële haalbaarheid en participatie met draagvlak van belanghebbenden.

Reactie

Het plan is getoetst aan de zonneladder, gezien de opgave 2030 voor de realisatie duurzame energie, de beschikbaarheid van alternatieve planlocaties en de ruimtelijke voordelen verbonden aan de alternatieve planlocaties voor de realisatie van zonneparken wordt er op dit moment geen ruimte geboden voor dit initiatief.

Gevolg voor de structuurvisie energie en ruimte
Geen.

Agrarisch bedrijf gelegen aan de Zeelandweg-Oost 43 te De Heen (ons kenmerk BM2000855)

1. Op de locatie is nu een gemengd agrarisch bedrijf, bestaande uit akkerbouw en een melkveehouderij. Er is een lokaal initiatief ingediend voor de realisatie van een (kleinschalig) zonnepark van 2,4 hectare ter vervanging van de melkveehouderijactiviteiten. Naast de landschappelijke inpassing van het zonneveld en de mogelijkheden van dubbelgebruik van de gronden is de initiatiefnemer bereid om op zo'n 4,0 hectare van zijn gronden (aansluitend op het zonneveld) groen/natuur te ontwikkelen in de vorm van onder meer een hoogstamboomgaard en een poel. Dit zal de faunapassage onder de Zeelandweg-Oost, die in 2002 door de provincie Noord-Brabant is gerealiseerd, versterken. Er wordt verzocht om in de wijziging van de structuurvisie alsnog ruimte te bieden aan dit initiatief.
2. Er wordt verzocht om bij de beschrijving van gebied 1 (open zeeleipolder) aan te vullen dat, naast de kenmerkende openheid, ook fruitboomgaarden met daaromheen windsingels kenmerkend zijn voor dit gebied.

Reactie:

1. In de visie energie en ruimte wordt onder voorwaarden eveneens de mogelijkheid geboden in de gebieden Open zeeleipolder en Kregen tegen het zand om bij een sanering van een veehouderij ruimte te bieden voor een kleinschalig zonnepark. Bij een initiatief moet onder andere tevens sprake zijn van een goede landschappelijke inpassing. In de structuurvisie energie en ruimte wordt alsnog ruimte opgenomen voor dit initiatief, zodat de uitvoerbaarheid van dit plan nader kan worden onderzocht.
2. In de visie energie en ruimte is de zonneladder ruimtelijk onderbouwd met behulp van de diverse relevante Steenbergse landschappen. De aanwezigheid van fruitboomgaarden vorm geen criterium om wel of niet mee te werken.

Gevolg voor de structuurvisie energie en ruimte

In de structuurvisie energie en ruimte wordt alsnog ruimte opgenomen voor dit initiatief, zodat de uitvoerbaarheid van dit plan nader kan worden onderzocht.

Suiker Unie (ons kenmerk e2000491)

1. Er wordt aangegeven dat de energietransitie van de bedrijven nog niet in zijn geheel is opgenomen in de opgave vanuit de regionale energiestrategie en de gemeentelijke energiemix. De indiener verwacht dat wind op zee niet de elektrificatie van de industrie kan opvangen en dat er meer vormen van duurzame energie nodig om de energietransitie vorm te kunnen geven. Er wordt verzocht om dit onderwerp te benoemen in de structuurvisie energie en ruimte.
2. Indiener is er een voorstander van om op één of twee locaties ruimte te maken voor grootschalige zonneweides om daarmee de behoefte van de gehele gemeente te dekken. Grootschalige parken zijn efficiënter (aanleg, infra, aansluiting op het net, etc.) waardoor de realisatiekans zekerder wordt. Dit kan naar mening van de indiener ook in het open polderlandschap, bijvoorbeeld tegen het Agro en Food Cluster Nieuw Prinsenland aan (dus met fabrieken en kassen op de achtergrond). Het is nabij het grote Tennet / Enexis station. Het kan landschappelijk worden ingepast met een grondwal. Er zijn kansen voor wateropvang. Ook draagt het bij aan het sparen van de rest van het Steenbergse landschap.

Reactie:

1. Landelijk is afgesproken dat de elektrificatieopgave van bedrijven in eerste instantie zal worden opgevangen door wind op zee. Middels de structuurvisie energie en ruimte worden er stappen gezet om de energietransitie van de gemeente Steenbergse mogelijk te maken. De visie energie en ruimte is een dynamisch document dat indien noodzakelijk c.q. wenselijk regelmatig kan worden bijgesteld. Het onderwerp elektrificatieopgave van bedrijven heeft hierbij de aandacht
2. In de visie energie en ruimte is een ruimtelijke afweging gemaakt en is een zonneladder opgenomen voor de toetsing van initiatieven voor zonneparken.

Gevolg voor de structuurvisie energie en ruimte

Geen.

ZLTO (ons kenmerk e2000352)

1. De agrarische sector vervult reeds een belangrijke rol in de energietransitie. In gemeente Steenbergse heeft 1 op de 5 agrarische bedrijven reeds zonnepanelen op het dak. Het totaal aantal panelen op 'boerendaken' ligt momenteel rond de 12.500 en zal komende jaren verder toenemen.
2. Het principe van de zonneladder, waarbij in eerste instantie wordt gekeken naar de mogelijkheden van zonnepanelen op daken en daarna pas op landbouwgrond wordt onderschreven.
3. Zonne-energie en windenergie zijn bij uitstek complementair. De ontwikkeling van windenergie volledig parkeren is naar mening van de indiener niet goed.
4. De meningen over zonneparken zijn verdeeld: waar voor de een hier kansen liggen ziet de ander onttrekking van landbouwgrond voor dit doel als onwenselijk. Diverse agrarisch ondernemers zijn betrokken bij initiatieven voor aanleg van een zonnepark. De ZLTO neemt hier dan ook een neutrale positie in. Zoals in de visie wordt voorgesteld is een goede landschappelijke inpassing belangrijk, dus niet alleen een hek met grasrand.
5. In de ontwerpvisie is het principe opgenomen om in het open zeeleigebied en krekengebied in principe geen zonneparken toe te staan. De uitzondering om dit wel toe te staan bij de sanering van intensieve veehouderijbedrijven wordt oneerlijk gevonden. Er wordt aangegeven dat er in Steenbergse amper intensieve veehouderijen aanwezig zijn. Deze bedrijven koste wat kost op termijn wegstrijken, met ontwikkeling van een zonnepark als inzet, is niet fair ten opzichte van deze ondernemers, maar ook niet ten opzichte van de rest van de bedrijven in deze gebieden.
6. In de loop der jaren is de nodige grond onttrokken aan de landbouw, o.a. ten behoeve van de A4, het AFC, uitbreiding woonwijken en natuurontwikkeling. Dit alles leidt tot hogere grondprijzen die het voor de gemiddelde agrarisch ondernemer onmogelijk maakt zijn of haar bedrijf te ontwikkelen. In deze visie krijgt natuur een prominente plaats: er worden initiatieven genoemd waarbij naast de aanleg van zonneparken extra ruimte moet worden gemaakt voor natuurcompensatie. Naar mening van de indiener wordt er met de ontwikkeling van zonne-energie al een bijdrage geleverd aan natuur (immers duurzame energie) en is *extra* grondonttrekking ten behoeve van natuur niet wenselijk. Uiteraard moet van een goede landschappelijke inpassing wel sprake zijn.

Reactie:

1. Wij spreken onze waardering uit voor de bijdrage die wordt geleverd door de agrarische bedrijven.
2. Dit onderdeel van de zienswijze (het onderschrijven van het principe van de zonneladder) wordt voor kennisgeving aangenomen.
3. In het kader van de opgave voor de energietransitie voor 2030 is duidelijk aangegeven dat wind en zon complementair zijn. Dit is in de structuurvisie energie en ruimte ook opgenomen. De afgelopen

jaren zijn er meerdere windmolens gerealiseerd in de gemeente. Eind oktober 2019 heeft de provincie besloten om een omgevingsvergunning te verlenen voor Windpark Karolinapolder. Tegen dit besluit is onder andere de gemeente in beroep gegaan. Zonneparken moeten nog worden ontwikkeld. Middels de structuurvisie energie en ruimte wordt dit gefaciliteerd, zodat er complementair een invulling kan worden gegeven aan de voorliggende opgave voor de energietransitie voor 2030.

4. In de visie energie en ruimte is een zonneladder opgenomen, waarin een ruimtelijke afweging wordt gemaakt. Hierbij wordt specifiek rekening gehouden met het onderwerp onttrekking van landbouwgrond. Het onderwerp landschappelijke inpassing is eveneens opgenomen.
5. De doelstelling is niet om intensieve veehouderijen koste wat het kost weg te krijgen. Mocht een intensieve veehouderij zijn bedrijf willen beëindigen, dan kan de realisatie van een zonneveld mogelijk bijdragen aan de haalbaarheid van een sanering. In de vast te stellen visie energie en ruimte is de uitzondering aangepast, zodat deze voor de realisatie van een kleinschalig zonnepark van toepassing kan zijn voor een veehouderij (intensief en grondgebonden).
6. Zie de reactie onder 4. Aanvullend wordt aangegeven dat er bij de zonneladder ruimte wordt geboden voor projecten die natuur realiseren (hierbij gaat het bijvoorbeeld om de realisatie van de specifiek in de visie op energie en ruimte opgenomen ecologische verbindingzones). De realisatie van natuur is hiermee onderdeel van de zonneladder. Eveneens dient er sprake te zijn van een landschappelijke inpassing.

Gevolg voor de structuurvisie energie en ruimte

In de structuurvisie energie en ruimte wordt binnen de zonneladder tevens een mogelijkheid opgenomen voor de realisatie van een kleinschalig zonnepark (maximaal 3 hectare) bij een grondgebonden veehouderij. Eerder was er enkel een uitzondering opgenomen voor een intensieve veehouderij.

Provincie (ons kenmerk e2000615)

1. Er wordt waardering uitgesproken voor de visie energie en ruimte. De visie is met de verschillende onderdelen, van opgave tot zonneladder, overzichtelijk.
2. De reactie is opgesteld tegen de achtergrond van de gemeentelijke ambities en ingegeven door de nadruk die wordt gelegd op de ontwikkeling van zonnevelden. Indiener gaat er vanuit dat voortschrijdende inzichten worden verwerkt in een actualisatie van de opgave en eventuele bijstelling van de visie. Hierbij wordt verwezen naar ontwikkelingen die zich aandienen ten aanzien van windenergie, de ontwikkeling van windturbines op concrete locaties en de uitkomst van de lopende procedure in dit verband.
3. Houdt bij de ontwikkeling van initiatieven rekening met de Interim omgevingsverordening Noord-Brabant. De provincie zal dit toetsen bij concrete ontwikkelingen.
4. De aanbeveling is om bij het volgen van nieuwe ontwikkelingen en evaluatie van het realiseren van de eigen opgave (energiemix), tevens die m.b.t. de regionale energiebehoefte en de samenwerking mee te nemen. In dit verband vragen we om aandacht te besteden aan meerdere voorzieningen voor de energiebehoefte; naast die van zon en wind bijvoorbeeld ook die van de warmtebehoefte in de stedelijke omgeving. Het gaat in ieder geval om die voorzieningen waarbij sprake is van een ruimtelijke impact.
5. De landschapszones en de daarmee verbonden visie op inpassing in deze landschappen, zijn goed uitgewerkt. Er wordt aanvullend aandacht gevraagd voor de cultuurhistorische- en de aardkundige waarden. Ook is het van belang om, in een gebiedsgerichte aanpak, de landschappelijke structuren (kenmerken, waarden) nader te duiden. Het versterken van deze structuren maakt deel uit van een goede inpassing; een wezenlijk onderdeel van de omgevingskwaliteit van gebieden en locaties. Bij de uitwerking van locaties en initiatieven, aanvullend op afwegingen m.b.t. de landschapstyperingen, moet blijken hoe concrete bijdragen worden geleverd aan onder meer behoud en versterking van de ecologische waarden en het uitvoeren van de kwaliteitsverbetering van het landschap.
6. De gemeente legt de nadruk op het bieden van een ruimtelijk kader de ontwikkeling en inpassing van zonnevelden. Hiertoe is een herkenbare zonneladder samengesteld, als hulpmiddel voor afweging en beoordeling van concrete locaties.
7. Er wordt aangegeven dat er voortdurend duidelijk moet zijn wat de capaciteit is van (verschillende soorten locaties in) het stedelijk gebied en van windenergie. Zodat voor de ontwikkeling van zonnevelden in het buitengebied steeds een actuele en inzichtelijke opgave beschikbaar is.
8. Het is een terechte keuze om bij de ontwikkeling van zonnevelden, de kansen te benutten voor combinatie met windturbines; hoewel voor de precieze invulling hiervan een nadere afweging nodig blijft van ruimtelijke en omgevingsaspecten.
9. In stap 3 van de zonneladder worden, met het stimuleren van dubbel- c.q. meervoudig ruimtegebruik enkele voorbeelden gegeven; waarbij de provincie aanvullend stortplaatsen noemt.

10. De provincie onderschrijft de koppelkansen met natuurontwikkeling en met name die van de realisatie van ecologische verbindingszones; die tegelijk veelal belangrijke landschappelijke structuurdragers accentueren (zoals de kerken, beken en dijken). Vanzelfsprekend zal bij verdere afweging van locaties wel het beleid t.a.v. natuur, zoals voor de NNB-gebieden (NatuurNetwerkBrabant, incl. niet-gerealiseerd), een randvoorwaarde moeten zijn. Er wordt opgemerkt dat een nadere afweging van locaties o.b.v. landschappelijke kwaliteiten en omgevingswaarden niet is uitgewerkt in deze visie. Er wordt vanuit gegaan dat deze uitwerking gebeurt in het kader van het opstellen van betreffende omgevingsvergunningen voor gewenste ontwikkelingen.
11. Op basis van belangen, beleid en verordening wordt bij de uitwerking van initiatieven aandacht gevraagd voor de bijdrage van de betreffende ontwikkeling aan onder meer de omgevingskwaliteit; de uitvoering van de landschappelijke inpassing; de maatschappelijke meerwaarde.
12. De visie geeft aan dat per project de maatschappelijke meerwaarde (social return) vorm krijgt middels maatwerk. Een bijdrage aan maatschappelijke meerwaarde omvat een breed spectrum aan mogelijkheden. Er wordt verzocht om hierover meer aan te geven dan alleen hoe aan de meerwaarde kan worden bijgedragen. Er wordt gevraagd om een richtinggevende en sturende uitwerking te bieden, met mogelijkheden en voorwaarden en bijvoorbeeld een minimale invulling van aspecten als participatie.

Reactie:

1. Wij bedanken de provincie voor het uitspreken van haar waardering.
2. In de ontwerp structuurvisie energie en ruimte is reeds ingegaan op dit onderwerp.
3. Dit onderdeel van de zienswijze wordt voor kennisgeving aangenomen. Een initiatief dient ook te voldoen aan de Interim omgevingsverordening Noord-Brabant.
4. De gemeente Steenbergen heeft de ambitie uitgesproken om energieneutraal te zijn in 2040. De voorliggende structuurvisie energie en ruimte geeft richting aan de invulling van grootschalige opwek voor het behalen van de opgave 2030. Eveneens biedt de gemeente hiermee een belangrijke bijdrage aan de regionale energiestrategie 2030 voor West-Brabant.
5. In de visie energie en ruimte is een zonneladder opgenomen die ruimtelijk is onderbouwd. Bij de uitwerking van de deelprojecten wordt nog nader ingegaan op diverse van de genoemde punten.
6. Dit onderdeel van de zienswijze wordt voor kennisgeving aangenomen.
7. In de voorliggende visie energie en ruimte is inzicht gegeven in de capaciteit en de opgave. De visie energie en ruimte heeft betrekking op de grootschalige opwek van elektriciteit middels wind en zon voor de opgave 2030.
8. Cable pooling wordt in de structuurvisie energie en ruimte gekoppeld aan de bestaande windturbines op het Agro en Food Cluster Nieuw Prinsenland.
9. In de visie energie en ruimte is aandacht besteed aan de voormalige stortplaats Boonhil.
10. In de zonneladder is ruimte opgenomen voor de ontwikkeling van natuur. Bij de uitwerking van een initiatief wordt dit nader uitgewerkt.
11. Een initiatief dient ook te voldoen aan de Interim omgevingsverordening Noord-Brabant.
12. Een initiatief dient te voldoen aan de Interim omgevingsverordening Noord-Brabant. Hierbij wordt uitgegaan van een maatwerkoplossing.

Gevolg voor de structuurvisie energie en ruimte

Er zal in de visie worden gewezen op een aantal voorbeelden van andere beleidsterreinen waar bij de uitwerking van de plannen ook rekening mee moet worden gehouden

Dorpsraad Dinteloord en Prinsenland (ons kenmerk e2000481)

1. Er wordt aangegeven dat de meeste initiatieven zich op locaties op het grondgebied van Dinteloord richten (zie de zonneveldkaart). De kern dreigt langzamerhand van alle kanten ingebouwd te worden door energieproducenten. De verspreide initiatieven in de polders rondom Dinteloord leiden tot een verrommeling van het landschap en een aantasting van de leefbaarheid. De dorpsraad is dan ook voorstander van clustering. Ook in de verslagen van bijeenkomsten m.b.t. de Regionale Energiestrategie leest de dorpsraad dat clustering de voorkeur heeft.
2. De dorpsraad is een voorstander van de plaatsing van zonneweides op de vloeivelden en onder winturbines langs de Dintel (ten noorden van het kassengebied). De dorpsraad heeft haar bedenkingen over een aantal andere locaties. Met name die dicht tegen de bebouwde kom gelegen zijn, zoals langs de Noordlangeweg. Ook in de verslagen van bijeenkomsten m.b.t. de Regionale Energiestrategie leest de dorpsraad dat plaatsing van zonneweides langs stadsranden onwenselijk is en niet bijdraagt tot ruimtelijke kwaliteit.
3. Er wordt in het visiedocument een koppeling gemaakt met de ecologische verbindingszone (EVZ). Volgens de dorpsraad is dat niet overal nodig. De EVZ bij de Noordlangeweg / Westcreecke kan ook gecreëerd worden zonder een zonneweide omzoomd door een 2 meter hoog hek. De locatie is

bovendien ongeschikt omdat de zonnepanelen zullen bijdragen aan de toename van de hittestress in de naastgelegen woonwijk. Zonnepanelen produceren warmte die gemiddeld 30 graden hoger ligt dan de omgevingstemperatuur. Bij de doorgaans heersende zuidwestenwind zal deze hitte afgevoerd worden richting de Oranjewijk en Prinsenvijk. Door het realiseren van een zonneweide tussen dorpskern, Noordlangeweg en Westcreeke wordt ook toekomstige woningbouw waarvoor deze locatie uitermate geschikt is, onmogelijk gemaakt. Tenslotte zou een omheinde zonneweide het zicht op het dorp vanaf de Noordlangeweg en Oudlandsdijk/Stoofdijk aan het oog onttrekken. De dorpsraad acht het initiatief ongeschikt en ongewenst.

4. Voor de locatie ten oosten van de sportvelden, omsloten door de Molenkreek, A4 en Noordlangeweg geldt hetzelfde. Ook hier is het mogelijk een EVZ te realiseren zonder koppeling met zonneweides. Ook deze locatie is ongeschikt omdat de zonnepanelen zullen bijdragen aan de toename van de hittestress in de naastgelegen woonwijk. Wij zien hier liever de ontwikkeling van een bos. De dorpsraad acht het initiatief ongeschikt en ongewenst.
5. Meer in zijn algemeenheid geeft de dorpsraad aan dat het realiseren van zonneparken in de buurt van woonkernen ongewenst is. In de raadsvergadering van 23 januari 2020 hebben wij gehoord dat ruimte geen probleem is voor het realiseren van zonneparken. Als dat zo is, moet de aanleg van zonneparken in de buurt van woonkernen helemaal ontraden worden.
6. In de structuurvisie 2012 staat het gebied ten zuiden van de Noordlangeweg tot de Zuidlangeweg ten oosten van de A4 aangeduid voor toekomstige uitbreiding van het AFC Nieuw Prinseland. Hoewel dat misschien niet in de deze collegeperiode gerealiseerd zal worden is dat zeker in de toekomst niet uit te sluiten. Een gebied voor zonneweides ten zuiden van dit gebied zoals voorgesteld door Statkraft is volgens de dorpsraad buitengewoon geschikt. Een substantieel groot deel van de energiebehoefte van Steenberg en kan er mee ingevuld worden. Er kan optimaal gebruik gemaakt worden van cable pooling door de nabijheid van de infrastructuur van Enexis. Bovendien is de ontwikkeling van een EVZ in dit initiatief meegenomen en is er ruimte voor financiële bijdragen aan de lokale gemeenschap ter ondersteuning van de energietransitie. De dorpsraad vindt het dan ook onbegrijpelijk dat het initiatief van Statkraft al bij voorbaat wordt afgewezen.
7. De dorpsraad mist in de visie een financiële paragraaf. De kosten van de energietransitie zullen enorm zijn. Niet alleen voor de gemeente Steenberg en maar ook voor particulieren en bedrijven. Wat is de visie van het gemeentebestuur hierop? Worden er nu al initiatieven ontwikkeld om te komen tot een financiële buffer om de transitie te vergemakkelijken?
8. De dorpsraad dringt er op aan dat elk initiatief zorgvuldig wordt afgewogen en dat aan de inwoners en vertegenwoordigers van bedrijven van Dinteloord de ruimte wordt geboden om tijdig opmerkingen te maken en zienswijzen in te dienen. Ten einde draagvlak te creëren is het meer dan ooit nodig iedereen er in een vroeg stadium bij te betrekken en de input van de burgers en bedrijven serieus te nemen.

Reactie:

1. Op de zonnenveldkaart is inzichtelijk gemaakt welke initiatieven bekend zijn. Middels de zonneladder wordt er vanuit een goede ruimtelijke ordening een voorstel gedaan voor de realisatie van zonnenvelden binnen de gemeente Steenberg en. Voor de omgeving Dinteloord zijn meerdere locaties opgenomen. In het ruimtelijke beleid (zonneladder) is het element van clustering meegewogen.
2. Wij danken u voor uw steun voor de initiatieven voor de plaatsing van zonneweides op de vloeivelden en onder winturbines langs de Dintel (ten noorden van het kassengebied). De dorpsraad heeft haar bedenkingen over de initiatieven dicht tegen de bebouwde kom, zoals langs de Noordlangeweg. Hieronder wordt nader ingegaan op de specifieke initiatieven.
3. De locatie Noordlangeweg wordt vanwege een gebrek aan maatschappelijk draagvlak niet langer opgenomen als te onderzoeken locatie. Er wordt geen medewerking aan verleend (zie ook onderdeel punt 5, reactie 1 t/m 30 inwoners Dinteloord en VWBLD))
4. Deze locatie maakt geen onderdeel uit van de visie energie en ruimte.
5. Het initiatief van Statkraft is getoetst aan de zonneladder. In de visie energie en ruimte wordt geen ruimte geboden voor dit initiatief. Zie tevens de behandeling van de door Statkraft ingediende zienswijze.
6. In de visie energie en ruimte wordt primair het kader gegeven voor de realisatie van zonne-energie en windenergie in relatie tot de opgave voor 2030. Hierbij is eveneens aandacht voor de realisatie van maatschappelijke meerwaarde (social return) bij een initiatief. Uitgangspunt is dat het de gemeente geen geld kost als een zonnenveld wordt ontwikkeld.
7. Zowel bij de ontwikkeling van de visie energie en ruimte als bij de uitvoering wordt burgerparticipatie toegepast.

Gevolgen voor de structuurvisie energie en ruimte

Algemeen: De zonneladder is op onderdelen aangepast, zodat het behoud van vruchtbare landbouwgrond, de natuurontwikkeling, landschappelijke inpassing en extensieve recreatie (nog) beter worden geborgd. Opnemen extra bijlagen 3 (ecologische verbindingzone) en 4 (gedragscode zon op land). Daarnaast wordt nog nadrukkelijker dan in het ontwerp benadrukt dat het slechts nader te onderzoeken initiatieven zijn.

Specifiek locatiegebonden. De locatie Noordlangeweg is een zonneveldinitiatief waaraan geen medewerking wordt verleend. De Molenkreek wordt aangemerkt als een niet geprioriteerde ecologische verbindingzone.

Inwoner buitengebied Dinteloord (ons kenmerk e2000642)

1. Een goed communicatieplan en dito uitvoering zijn van groot belang voor en bij de energietransitie. De burgers dragen direct en indirect alle lasten. De gemeente moet de inwoners blijven informeren, betrekken en meenemen. Er wordt verwezen naar een toenemende weerstand bij de bevolking tegen de plannen voor de energietransitie.
2. De visie zou een vertaling moeten zijn van het nationale klimaatbeleid in de diverse regio's uitgewerkt. Gemeenten maken geen samenhangende visie, maar iedere gemeente maakt haar eigen visie.
3. Er wordt aangegeven dat er geen sprake is van een visie, maar van een reactie op initiatieven. Een visie dient een inspirerend, uitdagend en dynamisch beeld van de toekomst te zijn. Een ambitieus en collectief gedeeld beeld van de toekomst, dat perspectieven biedt over een periode van ten minste drie tot vijf jaar. Het voorliggende plan is een opsomming van versnipperde initiatieven van goedwillende burgers zonder samenhang en visie. De visie werkt ongewenste versnippering in de hand.
4. Er wordt aangegeven dat de fout wordt gemaakt om de plannen voor energievoorzieningen te bestempelen als tijdelijk (vergunning voor 25 jaar). Over 25 jaar is de energie nog steeds nodig. Haal de stempel van 25 jaar weg, besef bij toekenning terdege dat dit voor langere duur is en neem een wel overwogen besluit zoals bij besluiten rondom planning van bedrijventerreinen gebeurt.
5. De indiener is van mening dat een aantal initiatieven meteen geschrapt kunnen worden. Ze zijn te versnipperd en voor korte/ lange termijn niet haalbaar i.v.m. mogelijke woningbouw in de toekomst (Noordlangeweg te Dinteloord). Bij het opstellen van een energievisie moet ook rekening worden gehouden met onderwerpen als woningbouw, planning bedrijventerreinen, hotels, recreatie, natuur, landbouw en infrastructuur. Dit is naar mening van de indiener nagelaten.
6. Er wordt aangegeven dat het logischer is om een overall visie te maken samen met de gemeenten Bergen op Zoom, Woensdrecht, Roosendaal en Steenbergen. Temeer omdat deze regio steeds meer naar elkaar toe zal groeien. Deze samenwerking zou dan de weg vrij maken voor de vestiging van een groot energie bedrijventerrein waar plek is voor windmolens, zonnepanelen en een waterstof fabriek dan wel een kernfusie centrale. En naast elektriciteit opwekking is er aandacht is voor de warmtevoorziening waar in het huidige structuur documentje geen aandacht voor is. Deze regio heeft ruimte, heeft water/haven mogelijkheden, arbeidspotentieel en ruimte voor huisvesting. In deze optiek zal er ook voldoende geld zijn om omwonenden van dat nieuwe bedrijventerrein desgewenst uit te kopen. Dit zou dus een Win (energie doelstelling), Win (klimaat) Win (inwoners) Win (inkomsten gemeente t.b.v. het realiseren van de duurzaamheid) kunnen zijn.
7. De visie gaat in tegen de regionale visie van clustering.
8. In de visie is geen financiële onderbouwing opgenomen van de ambitie.
9. Er is geen visie op hoe warmte in te passen binnen de energie visie.
10. Er wordt geen rekening gehouden met meer vraag naar energie (elektriciteit o.a. i.v.m. komst elektrische auto's).
11. Er wordt geen rekening gehouden met meer vraag energie voor bedrijven (bijv. Suiker Unie).
12. De visie is onvoldragen. Er wordt verzocht om opnieuw naar de tekentafel te gaan.

Reactie:

1. In de visie energie en ruimte wordt het kader opgenomen voor de realisatie van grootschalige zonne-energie en windenergie voor de gemeente Steenbergen voor de opgave 2030. Dit kader is tevens de input van de gemeente voor de Regionale Energie Strategie West-Brabant 2030. Deze aanpak is eveneens in lijn met het raadsakkoord.
2. Zie de reactie onder 1. De samenhang gebeurt binnen de Regionale Energie Strategie West-Brabant 2030.
3. In de visie energie en ruimte is het beleidskader opgenomen voor de ontwikkeling van grootschalige zonne-energie in de gemeente Steenbergen. Dit is ruimtelijk gezien vertaald in de zonneladder.

Vervolgens wordt er getoetst of de ingediende initiatieven kunnen voldoen aan dit beleidskader. Door het toepassen van de zonneladder wordt ongewenste versnippering voorkomen.

4. Om energieneutraal te kunnen worden en blijven zijn er ook energie-initiatieven nodig na 25 jaar. Gezien de provinciale regelgeving kan er medewerking worden verleend aan grootschalige zonne-energie voor een periode van maximaal 25 jaar.
5. Bij de ontwikkeling van visie energie en ruimte is rekening gehouden met andere ruimtelijke ontwikkelingen. In de gemeentelijke ruimtelijke structuurvisie is de basis gelegd voor andere ruimtelijke ontwikkelingen (woningbouw, bedrijventerreinen, recreatie, etc.). In deze structuurvisie was nog geen beleid opgenomen voor de realisatie van grootschalige zonne-energie. In de voorliggende herziening wordt dit alsnog toegevoegd. De locatie Noordlangeweg wordt vanwege een gebrek aan maatschappelijk draagvlak niet ontwikkeld.
6. Natuurlijk zoeken de gemeente de samenwerking en worden er over diverse ruimtelijke onderwerpen afspraken gemaakt. Wel is elke gemeente verantwoordelijk voor haar grondgebied en het bijbehorende ruimtelijke beleid. Aanvullend wordt verwezen naar de reactie onder 1 en 2.
7. Zie de reactie onder 3.
8. Elk initiatief dient ruimtelijk en economisch gezien uitvoerbaar te zijn. De visie energie en ruimte biedt de ruimtelijke kaders voor de ontwikkeling van grootschalige zonne-energie binnen de gemeente Steenbergen. Deze kaders zijn afgestemd op de opgave voor de energietransitie voor 2030. Middels de visie energie en ruimte krijgen de initiatiefnemers de mogelijkheid om de naar verwachting ruimtelijk aanvaardbare plannen nader uit te werken.
9. Voor het onderdeel warmte gaat de gemeente nog nadere plannen opstellen.
10. Er is rekening gehouden met elektrische auto's in de energiemix.
11. Hierbij wordt verwezen naar de behandeling van de door Suiker Unie ingediende zienswijze (zienswijze nummer 42.).
12. Gezien de opgave voor de energietransitie, het opstellen van de Regionale Energie Strategie West-Brabant 2030 en de gemeentelijke ambitie wordt de raad voorgesteld om de visie energie en ruimte vast te stellen.

Gevolg voor de structuurvisie energie en ruimte

De locatie Noordlangeweg is een zonneveldinitiatief waaraan geen medewerking wordt verleend. De Molenkreek wordt aangemerkt als een niet geprioriteerde ecologische verbindingzone.

Agriër uit Dinteloord (ons kenmerk 2000636)

1. Er is ten noorden van de percelen van de indiener een plan ingediend voor de aanleg van een zonneveld. De indiener is geen voorstander van dit initiatief. Als gevolg van het initiatief gaat er veel vruchtbare landbouwgrond verloren. Ook verdwijnt het mooie open karakter van Oud Prinslandse Polder. Als gevolg van het initiatief wordt een ecologische verbindingzone doorsneden, met als gevolg dat er weer een stukje natuur zal verdwijnen.
2. Er zijn vele initiatieven ingediend waardoor er een wildgroei kan ontstaan in de Oud Prinslandse Polder. Deze plannen zijn een aanslag op de open ruimte, ze zijn onomkeerbaar en landschapsontsierend.
3. Er wordt verwezen naar meerdere ontwikkelingen in de Dinteloordse polders, zoals windmolens aan de randen, de snelweg, de kassen met lichttuitstoot, huisvesting zoeken voor arbeidsmigranten en zonnevelden. Het is een keer genoeg.

Reactie:

Het initiatief is niet geselecteerd omdat het plan is gelegen op landbouwgrond en slecht voor een heel klein gedeelte aansluit bij een geprioriteerde EVZ. De zienswijze is hierdoor niet relevant omdat het plan waar de zienswijze zich op richt niet geselecteerd is als nader te onderzoeken locatie.

Inwoner van de kern Steenbergen (ons kenmerk e2000739)

1. Indiener geeft aan dat een groot deel of mogelijk het overgrote deel van de stemgerechtigde burgers het zo langzamerhand wel beu zijn met de gemeentelijke ambitie om energieneutraal te willen zijn in 2040. Vele burgers zijn sterk aan het twijfelen gebracht door de vele tegenstrijdige berichtgevingen over de zogenaamde 'groen energievormen'. Indiener verwijst naar enkele voorbeelden:
  - Berekeningen omtrent opbrengst windmolens. Zijn deze wel zo duurzaam?
  - Veel Europese landen gaan net juist aan het aardgas, enkel Nederland 'moet' er vanaf, ondanks dat het toch de schoonste fossiele brandstof is om te gebruiken. Hiermee wordt het gehele Nederlandse aardgasnetwerk verloederd en zal verloren gaan. Terwijl er een heel goede kans is dat we dit leidingnetwerk nog heel hard nodig zullen hebben bij een doorbraak in de ontwikkeling van waterstofgas. Een heel reëel toekomstscenario.

- Elektrische mobiliteit / autorijden. De grote spelers op de energiemarkt waarschuwen inmiddels al publiekelijk dat het elektriciteitsnetwerk in Nederland absoluut niet toereikend is voor het transport van de vele elektriciteit die hiervoor gevraagd gaat worden. In deze waarschuwing wordt tevens gesproken over de toename van warmtepompen, die ook meer elektriciteit vragen.
  - De meest moderne kolencentrales in Nederland (moeten) worden gesloten, terwijl enkele buurlanden verderop nog de 'ouderwetse' kolencentrales in werking zijn.
  - De biomassacentrales draaien op bomenhout, afkomstig uit Canada, waarmee daar weer weerstand ontstaat vanwege kaalslag van de bossen. Overige berichtgeving omtrent biomassa geeft ook niet echt een groene kijk als zijnde een groene vorm van energie.
2. Indiener spreekt over voorbeelden schijnbaar bedoeld voor aanpak CO2-problematiek, PAS (Programma Aanpak Stikstof), PFAS (een chemische stoffengroep die schijnbaar in het milieu wordt aangetroffen). Allemaal nieuwe wetten en regels die de bevolking wordt opgelegd, terwijl de bevolking hiervoor nooit echt naar haar mening is gevraagd.
  3. De indiener is van mening dat de landelijke overheid eerst een echte toekomstvisie voor energie moet opstellen in plaats van het pappen en nathouden waarmee men nu bezig is. De echte oplossingen kan worden bewerkstelligd met behulp van de Europese Unie. Er wordt verzocht om de visie energie en ruimte als gemeente niet op te stellen, maar om de rijksoverheid (eventueel via de provincie) aan te spreken op het bovenstaande. In het landelijk bestuur wordt onvoldoende stilgestaan bij de realiteit van het dagelijks leven van de burgers. De indiener hoopt dat er eens een andere wind gaat waaien als het gaat om energietransitie.

Reactie:

1. In de visie energie en ruimte wordt het kader opgenomen voor de realisatie van grootschalige zonne-energie en windenergie voor de gemeente Steenberg en voor de opgave 2030. Dit kader is tevens de input van de gemeente voor de Regionale Energie Strategie West-Brabant 2030. Deze aanpak is eveneens in lijn met het raadsakkoord en de ambitie om energieneutraal te zijn in 2040.
2. Dit onderdeel van de zienswijze wordt voor kennisgeving aangenomen.
3. Zie de reactie onder 1.

Gevolg voor de structuurvisie energie en ruimte:

Geen

Ib vogt Nederland projectontwikkeling zonneparken Nederland namens grondeigenaren omgeving Welberg (ons kenmerk e2000891 en e 2000892)

Een tweetal grondeigenaren willen een aantal percelen gelegen aan het Waterhoefke en de Oudlandsdijk te Steenberg van bijna 35 hectare beschikbaar stellen voor de ontwikkeling van een zonnepark. Ib vogt Nederland (ontwikkelaar van zonneparken) geeft aan een principeovereenkomst te hebben gesloten met de twee grondeigenaren voor de realisatie van een zonnepark. De percelen zijn gelegen in het gebied 3 'Gesloten gebied op zand'. Volgens de visie geldt het uitgangspunt dat in gebied 3 zonnevelden mogelijk zijn mits er wordt bijgedragen aan ruimtelijke kwaliteitsverbetering en landschaps- en natuurbeheer en -versterking. De betreffende percelen zullen dusdanig en in overleg met de gemeente worden ingericht zodat aan de voorwaarde van ruimtelijke kwaliteitsverbetering en landschaps- en natuurbeheer en -versterking wordt voldaan. De inrichting van het zonnepark zal door een landschapsbureau worden begeleid in afstemming met de gemeente. Er wordt verzocht om het initiatief toe te voegen aan de lijst voor te realiseren zonneparken in de gemeente Steenberg.

Reactie

Locatie is gelegen in gesloten gebied op het Zand en hierdoor is het dus niet uitgesloten dat het initiatief kan worden ontwikkeld. Nader onderzoek en een goede omgevingsdialoog zijn noodzakelijk om de haalbaarheid en vooral de toegevoegde waarde aan natuurontwikkeling te kunnen onderzoeken.

Gevolg voor de structuurvisie energie en ruimte

Locatie wordt toegevoegd aan de visie als nader te onderzoeken.

PBL Logistics (ons kenmerk e2000853)

1. Er wordt aangegeven dat de werkgroep bestaande uit PBL Logistics B.V., SunPort Energy B.V. en Foodhub Corporation B.V. In oktober 2019 een conceptvisie heeft ingediend voor de ontwikkeling van 45 hectare grond in de oksel van de A4 Dinteloord/Langeweg. Dat is thans landbouwgrond en wordt in de visie energie en ruimte aangemerkt als open zeeleipolder. De conceptvisie omvat drie

realisaties: een beveiligde truckparking (mogelijk voorzien van een waterstofpunt), een foodcourt en een omliggend zonnepark.

De indiener verwijst naar de toenemende intensiteit van het vrachtverkeer op de A29, nog eens extra versterkt als gevolg van het doortrekken van de A4. De indiener geeft aan dat er een grote behoefte is aan beveiligde truckparkings in West-Brabant. Het intentieverdrag 'Truckparkeren Noord-Brabant' is mede door gemeente Steenbergen ondertekend. Onze werkgroep heeft relevante ervaring waar het de ontwikkeling en exploitatie van beveiligde truckparkings betreft. Indiener denkt dat er kansen bestaan voor een 'foodcourt' aan de A4. Dinteloord lijkt hiervoor een geschikte locatie. Een foodcourt zorgt voor het extra aantrekkelijk maken van de truckparking, faciliteert ook andere weggebruikers en omwonenden en biedt werkgelegenheid. De realisatie van een truckparking met foodcourt beslaat ongeveer 10 hectare. In de plannen wordt een zonnepark voorzien van 25 tot 30 Megawatt. Het ruimtebeslag daarvan is 25 tot 30 hectare. Er blijft dan voldoende grond over voor de ontwikkeling van nieuwe natuurwaarden aan de buitenrand van Dinteloord. Naar mening van de indiener past het initiatief in de visie energie en ruimte en er wordt aangegeven dat de locatie hier om meerdere redenen uitermate geschikt voor is.

2. Indiener geeft aan dat we naar parallel geschakelde elektriciteitsnetten dienen te kijken om in Nederland de leveringszekerheid van elektriciteit op peil te houden. Dat zijn elektriciteitsnetten die deels los van het hoofdnet opereren om zo de belasting van het hoofdnet te verminderen. Indiener geeft aan ambitieus te zijn. Het zonnepark dat indiener voor ogen heeft zal worden ondersteund door een innovatief hybride 'smart grid' of 'micro grid'. Dat is op deze schaalgrootte vooralsnog uniek voor Nederland. Het geeft Dinteloord en de gemeente Steenbergen een innovatieve boost en legt de lat voor andere initiatieven hoger. Een 'smart grid' zorgt er - kort gezegd - voor dat de opgewekte energie direct naar de eindgebruiker gaat; in dit geval de inwoners van Dinteloord en omliggende industrie, die daardoor kunnen profiteren van een lagere energieprijs. De locatie die indiener voor ogen heeft kent een aantal voordelen. De locatie ligt ingeklemd tussen Dinteloord en de A4 en er is industrie pal aan de andere kant van de A4. Daardoor zijn de verbindingen kort en blijft transportverlies beperkt. Er bestaat op het terrein zelf de mogelijkheid om het systeem in te voeren op het hoofdnet om overschotten over te dragen en tekorten aan te vullen. Ook zijn er door het delen van de aansluiting 'cable pooling' voordelen te behalen.
3. Indiener geeft aan ervaring te hebben met de aanleg van zonneparken. Er wordt verwezen naar de ontwikkeling van 'SunPort Delfzijl', met 35 MW tot 2018 het grootste zonnepark van Nederland.
4. Indiener geeft aan dat hoewel een mooi zonnepark niet lelijk is het voor de bewoners van Dinteloord wel volledig aan het zicht kan worden onttrokken. Er wordt als goede voorbeelden verwezen naar ontwikkelingen in Delfzijl en Vlissingen. Desgewenst wil de indiener deze parken met u bezoeken.
5. Indiener geeft aan dat geothermie nog geen bewezen techniek is. Er wordt door indiener verwezen naar eigen opgedane ervaringen in Oost-Europa. Boren naar aardlagen met de juiste temperatuur is nogal kostbaar. Het een hoeft het ander natuurlijk niet uit te sluiten. Volgens de visie van de indiener is het echter doelmatiger om nu eerst in te zetten op zonne-energie, die wordt opgewekt dichtbij de eindgebruiker, met een park dat harmonisch is ingebed in de omgeving.
6. Het is van belang om bij de besluitvorming voortvarend te werk te gaan omdat er voor het economisch verantwoord realiseren van een zonnepark voorlopig nog subsidie nodig is. Daarvoor kan een beroep worden gedaan op de Stimuleringsregeling Duurzame Energie (SDE+). Dat is een 'closed end' regeling met een veiligingsstelsel. Als het budget voor een bepaald jaar is opgebruikt, moet op een eventuele volgende subsidieronde worden gewacht. Wat indiener betreft zouden wij na een positieve subsidiebeschikking in principe volgend jaar 2e kwartaal kunnen starten met de aanleg.
7. Het terrein dat indiener heeft voorzien voor de realisatie van een truckparking, foodcourt, zonnepark en natuurterrein is momenteel in gebruik als landbouwgrond. De grond is door uitputting echter schraal geworden. Stikstofnormen beperken de mogelijkheden om het als landbouwgrond op te waarderen. Een zonnepark wordt zwevend gebouwd. Grassen, kruiden, planten, mossen en bijbehorende fauna krijgen volop de mogelijkheid om zich in de ruimtes tussen en onder de panelen te ontwikkelen, zo blijkt uit de ervaring met al gerealiseerde zonneparken. Ten opzichte van de huidige situatie zou er dan ook een aanzienlijke verbetering optreden in biodiversiteit.
8. Indiener staat ook positief tegenover het idee om het plangebied eventueel in zijn geheel aan te wenden voor zonne-energie. In dit geval wordt er verzocht om een alternatieve locatie voor de ontwikkeling van een (met zonnepanelen overkapte) truckparking met foodcourt aan te wijzen. Die zou bijvoorbeeld ook kunnen passen langs de afslag Steenbergen.

Reactie

1. In de visie energie en ruimte is voor de betreffende locatie opgenomen dat het een initiatief is dat samenhangt met andere ontwikkelingen waardoor hierover nog geen standpunt wordt ingenomen.

2. Dit onderdeel van de zienswijze wordt voor kennisgeving aangenomen. Er wordt waardering uitgesproken voor het willen toepassen van een innovatief hybride 'smart grid' of 'micro grid' voor een zonnepark.
3. Dit onderdeel van de zienswijze wordt voor kennisgeving aangenomen. Zie tevens de reactie onder 1.
4. Dit onderdeel van de zienswijze wordt voor kennisgeving aangenomen. Zie tevens de reactie onder 1.
5. In de visie energie en ruimte is eveneens ingegaan op dit onderwerp. Wordt geothermie haalbaar in de gemeente Steenberg, dan zal hier nadere besluitvorming over plaatsvinden.
6. Dit onderdeel van de zienswijze wordt voor kennisgeving aangenomen. Zie tevens de reactie onder 1.
7. Zie de reactie onder 1.
8. Zie de reactie onder 1.

Gevolg voor de structuurvisie energie en ruimte

Geen

Inwoner Kruisland (ons kenmerk e2000410)

Verzoek om kleine windmolens toe te staan bij agrarische bedrijven.

Reactie:

Er wordt op dit moment in afwachting van de uitkomsten van de beroepszaak betreffende het windpark Karolinapolder geen standpunt ingenomen over de ontwikkeling van windenergie in de toekomst.

Gevolgen voor de structuurvisie energie en ruimte

Geen.

Inwoner dinteloord (ons kenmerk 2000119)

1. Zonneveld op locatie Oostgroeneweg Dinteloord ligt te dicht bij de kern
2. Gemeente moet gedragscode zon op land hanteren.
3. Er zijn geen exacte criteria voor de ontwikkeling van ecologische verbindingzone
4. Andere genoemde initiatieven kunnen wel de goedkeuring wegdragen.
5. Er moeten duidelijke criteria zijn waaraan landschappelijke inpassing moet voldoen bij de ontwikkeling van een zonneveld.

Reactie:

1. Zie reactie bij eerste zienswijze, onder 5
2. Gedragscode wordt toegevoegd aan de visie.
3. Er wordt een bijlage ecologische verbindingzone toegevoegd waar voorwaarden in staan opgenomen. Dit geldt bovenop de eisen van de gedragscode. Het zonneveld moet voldoen aan de gedragscode en de EVZ aan de eisen van de EVZ
4. Dit wordt voor kennisgeving aangenomen.
5. Er is een aparte bijlage 2 opgenomen opstellingen en landschappelijke inpassing waaraan een initiatief moet voldoen.

Gevolgen voor de structuurvisie energie en ruimte

Algemeen: De zonneladder is op onderdelen aangepast, zodat het behoud van vruchtbare landbouwgrond, de natuurontwikkeling, landschappelijke inpassing en extensieve recreatie (nog) beter worden geborgd. Opnemen extra bijlagen 3 (ecologische verbindingzone) en 4 (gedragscode zon op land). Daarnaast wordt nog nadrukkelijker dan in het ontwerp benadrukt dat het slechts nader te onderzoeken initiatieven zijn.

Specifiek locatiegebonden. De locatie Noordlangeweg is een zonneveldinitiatief waaraan geen medewerking wordt verleend. De Molenkreek wordt aangemerkt als een niet geprioriteerde ecologische verbindingzone.